

BORUT PAHOR

Zmaga je začetek

Priročnik za politične & druge začetnike

Tanji za brezpogojno podporo
in Luki, ki mi je vzor.

Namesto uvoda – zgodba

Naposled sem odprl oči. Moj pogled se skoraj ni zganil. Le prazno in omotično je obležal na belem zidu bolniške sobe. Glava je bila negibna. Z roko sem opletajoče segel k obrazu in na desni strani zatipal močno obvezo. Čutil sem topo bolečino in svinčen okus v suhih ustih. Počasi sem se prebujal iz narkoze in se vračal v svet. Tiha ura na steni je kazala dvajset minut do devete. Bil je božični večer leta 2011.

Za mano je bila operacija na otorinolaringološkem oddelku univerzitetne klinike v Ljubljani, kamor sem prišel zaradi akutnega vnetja srednjega ušesa z zapletom mastoiditisa in labirinitisa. Poseg je trajal dobre tri ure. Ko me je tistega jutra prof. dr. Saba Battelino seznanila z nujnostjo operacije, mi je v podpis ponudila soglasje, da se s posegom strinjam kljub možnosti paralize mišice, ki oživčuje obrazni živec leve strani, težav z ravnotežjem in tinitusa, šumenja v ušesih. Lahko bi me prizadela meningitis in širjenje vnetja v možganovino. Zaupal sem ji in podpisal. S svojo čudovito ekipo se je na vse načine trudila z menoj že od sredine tistega prazničnega decembra. Preden so me uspavali za operacijo, sem podpisal še sklep, s katerim sem podpredsednika vlade mag. Mitjo Gasparija pooblastil za vodenje vlade med svojo odsotnostjo. Potem sem se prepustil usodi in bogovom v belem.

Zgodba z nesrečnim ušesom se je začela že več kot dva tedna prej. V ponedeljek, 12. decembra, me je zgodaj zjutraj zbudil močan glavobol. V območju ušesa me je tako značilno kljuvalo, da sem takoj pomislil na vnetje. Imel sem ga že

kot majhen otrok, zato od takrat dalje vem, da boleč zob ni najhujša stvar na svetu. Odpravil sem se v pisarno. Marinki, svoji zlati sekretarki, ki je bila z menoj skoraj dvajset let, sem potožil zaradi bolečine in jo prosil za tableto. Vedel sem, da ne bo nič zaleglo. Kljub temu sem po stari navadi trmaril. Za zdravstvene težave nisem imel časa.

Čakalo me je delo. Konec jeseni je bil v znamenju decembrskih predčasnih volitev, ki so bile posledica izglasovane nezaupnice moji vladi. Z rezultatom stranke sem bil kljub vsemu zadovoljen. Sprva je kazalo tako slabo, da bi lahko končali zunaj parlamenta. Potem pa sem dobesedno zavihal rokave in z neverjetno predanostjo vseh sodelavcev pripeljal Socialne demokrate na tretje mesto. To me je znova utrdilo v prepričanju, da nisi vselej zmagovalec, kadar dobiš, in ne nujno poraženec, kadar izgubiš. Toda davek je bil strašno visok. Po dobrih treh letih vladanja v obdobju velike finančne in gospodarske krize v svetu in zlasti pri nas, nevarni zaostritvi odnosov med Slovenijo in Hrvaško ter po zahtevni predvolilni kampanji sem bil telesno in duševno popolnoma izžet in izčrpan.

Ko sem za silo opravil dnevne obveznosti, sem se namenil iz pisarne v fitnes. Marinka se je ustrašila in poklicala varnostnika. Zdelo se ji je, da sem izgubil razsodnost. Niso me kaj dosti spraševali, le odpeljali so me k izbranemu zdravniku. Dragi prijatelj dr. Stane Čelhar me je pregledal in odredil nujen obisk klinike. Policijsko vozilo je neslišno drselo po ljubljanskih ulicah, on pa me je duhovito tolažil, da se mi to ne bi moglo zgoditi ob primernejšem času, saj je dežurna zdravnica prav prof. Battelino. Ko sem se z zadnjimi močmi končno usedel na stol v njeni ambulanti, se je kaj hitro odločila za prerez bobniča. Gnojni izcedek zlepa ni pojenjal. Vendar sem čutil olajšanje.

Ni trajalo dolgo. Teden dni kasneje so namreč zaradi vztrajnih bolečin in novih zapletov opravili še en poseg. V upanju, da bo zadoščal, sem tri dni kasneje, na predvečer praznikov, zapustil kliniko. Toda vnetje se ni poleglo, postajalo je nevarno. Običajna zaskrbljenost je preraščala v veliko. Ko sem se 24. decembra vrnil in so opravili CT in druge preiskave, je zdravniški konzilij sklenil, da je operacija najboljša in zadnja možnost. Uspela je.

Takoj ko sta se omotica in slabost zaradi narkoze polegli, sem pozno ponoči prosil dežurna varnostnika, naj mi priskrbita pico. Za nameček sem si zaželel še čips. Na bolniški posteljni podstavek sem postavil računalnik, gledal filme, jedel in užival. Za glavobol se nisem kaj dosti menil. Proti jutru se me je končno polotila utrujenost. Preden sem zatisnil oči in se pogreznil v spanec, sem pomislil, da se tako lepo že dolgo nisem imel.

Čeprav me je v začetku januarja prizadel še plevralni izliv v pljučih in so zdravniki šele po izjemnem naprezanju naposled le našli primeren antibiotik, da je moje telo po dolgem času začelo kazati up vzbujajoče znake okrevanja, se zaradi vsega prestanega nisem pomiloval. Enako kot telo je namreč med bivanjem v bolnišnici začela okrevati tudi moja duša.

Obdobje hospitalizacije je bilo in ostaja eno najlepših mojega življenja. Če bi moral izbrati najpomembnejši mesec svojega skoraj šestdesetletnega življenja, bi izbral prav tega. Ko ga je bilo konec in so me veseli obvestili, da se lahko odpravim domov, sem jih prosil, ali lahko ostanem še en dan. Bili so osupli. Niso se namreč zavedali, da so mi ves ta čas nudili človeško prijaznost in varno zavetje, ki ju kot predsednik vlade v času globoke recesije nisem doživel in dobil.

Razlika med zunanjim in bolnišničnim svetom ne bi mogla biti večja. Ko so medicinske sestre in tehniki prve dni prihajali v mojo sobo, sem nagonsko zatisnil oči, da ne bi v njihovih zagledal domnevne svete jeze. In ko sem naposled le zbral pogum, sem bil deležen le angelskih nasmehov in iskrene topline, da sem tretji dan od sreče tiho zajokal v blazino.

Med vodenjem vlade se je nad zahodnim svetom zaradi največje gospodarske krize po drugi svetovni vojni stemnilo nebo. Nad Slovenijo so se dobra tri leta vztrajno zadrževali nevihtni oblaki, v katerih se je nakopičilo vse hudo – od bančne prek gospodarske in socialne do politične in moralne krize. V nasprotju z zdravstveno krizo, ki nas je doletela pred nekaj leti in smo jo pripisali višji sili, sta bila za silovito gospodarsko in socialno krizo kriva pohlep finančnega sektorja in potuha politike. Bankirji in politiki torej. In kdo je bil na vrhu seznama obsojenih? Predsednik vlade. Položaj je dodatno poglobil hud zaplet v odnosih s sosednjo Hrvaško, ki je grozil, da bo prerasel v varnostno krizo. Na nikogar nisem prelagal odgovornosti. Celo novinarjem je šlo na koncu na živce, da sem vse jemal nase. Drugače skozi vse to sploh ne bi mogli iti – ne kot družba, ne kot država in še manj kot vlada in koalicija.

Vse to se je poznalo na moji priljubljenosti, ki je skopnela. Ljudje so bili ogorčeni, moji nasprotniki pa so jih pri tem še podžigali. Nikogar nisem obsojal, taka je politika. Mirno sem prenašal, kako so ljudje pljuvali predme, nekdo mi je pljunil celo v obraz. Brez zadržkov so me zmerjali. Na kosilu v eni od ljubljanskih gostiln je neka starejša gospa tako izgubila razsodnost, da se je zvrnila na mizo, za katero sem bil s Tanjo in Luko. Po pošti so prihajala številna grozilna pisma. V času krize s Hrvaško so se med Tanjinim in Lukovim letovanjem v Istri zelo nazornih in prepričljivih groženj ustrašili

celo v uradnem Zagrebu. In ne nazadnje so sijajni slovenski policisti julija 2009 pravočasno ustavili hrvaškega državljanca, ki se je namenil, kot mi je ob mojem obisku pri njem v zaporu pozneje zaupal sam, vreči prvo bombo v moj avto, ko bi pred parlamentom stopil iz njega, z drugo pa se nato razstreliti še sam. Da ne bi poglobil meddržavnega spora in incidentov, sem krivdo pripisal izključno njegovim domnevnim osebnim težavam in nisem hotel niti slišati o kakšnih zarotah. Medtem ko sem se javnosti še naprej kazal miren, se je v meni kopičilo.

Med vodenjem vlade pa so se dogajali tudi lepe stvari in uspehi. Že dobro leto in pol po začetku krize se je gospodarska situacija začela popravljati. Okrevala sta trg kapitala in dela. Rešili smo mejni spor s Hrvaško in začeli obdobje dobrega in prijateljskega sosedstva. Slovenija je postala članica OECD. Končno je bila sprejeta t. i. pravna zakonodaja, brez katere si narodna skupnost po odkritju žrtev povojnih izvensodnih pobojev v Hudi Jami še zlepa ne bi opomogla.

Toda naša nepripravljenost na krizo takih razsežnosti, ogorčenost, ker nas je ta doletela, in upravičeno pa tudi neupravičeno pripisovanje krivde zanjo vladi so imeli svojo visoko politično ceno. Septembra 2011 mi je državni zbor izglasoval nezaupnico. Po neuspehu treh reform, med njimi tudi pokojninske, na referendumih spomladi tistega leta česa drugega niti ni bilo pričakovati.

Temu so seveda sledile predčasne volitve. Nekateri vplivni ljudje z levega političnega pola so v ohranjenem obstoju SD videli neželenega tekmeca v boju za čim boljši volilni rezultat nove stranke, ki naj bi prevzela oblast. Prepričevali so me, naj se umaknem. V političnem prevodu bi to takrat pomenilo konec stranke, saj je v takih razmerah ne bi mogel rešiti še tako genialen nov obraz.

Odločitev, da jo še zadnjič popeljem na volitve, je moja stranko rešila, njihovi pa povzročila težave. Kot sem že dejal, bi v absolutnem smislu moral rezultat vzeti kot velik poraz, a je bil ta spričo izjemno težavnih okoliščin skoraj enakovreden zmagi.

Dober teden po vsem tem sta se prislovična upornost mojega telesa in kljubovalnost duha zlomili. Ko sem na prvem pregledu 12. decembra prof. Battelino potožil, da me boli uho, mi je najprej namenila začuden pogled, nato pa dejala, da sem »cel bolan«.

Hospitalizacija mi je torej ponudila varno zavetje in prepotrebne pogoje za miren premislek. Lahko bi zaključil kariero. Nihče me ne bi obsojal, večina tega še opazila ne bi. Za seboj sem imel šest zmag na državnih volitvah in eno na evropskih. Bil sem predsednik parlamenta in vlade. Ugaslo stranko mi je uspelo prenoviti in jo pripeljati do zmage na parlamentarnih volitvah. Mar ni to lep dosežek?

Verjamem v pravljice. Če konec ni lep, pomeni zgolj to, da še ni konec. Čeprav moji pretekli dosežki niso bili zamenljivi, v sebi še nisem začutil zadoščenja. Jebeš zmago, če ni zadoščenja. Ni šlo za to, ali zmorem več in bolje, temveč za to, ali so moje morebitne prihodnje politične destinacije vredne vsega, kar me utegne tam pričakati.

V čudovitih dnevih in nočeh v UKC Ljubljana nisem razmišljal o politični prihodnosti, predvsem pa ne o novem političnem položaju. Premišljeval sem o svojem političnem in moralnem poslanstvu. Je bilo mar s tega vidika vse, kar sem do tedaj dosegel, največ in najboljše? Ne. Še ne.

Ko sem 7. januarja 2012 zapuščal bolnišnico, sem se počutil notranje prerojenega in zrelega kot še nikoli prej. Kakor že ničkolikokrat sem se proti domu podal mimo predsedniške palače. Bežno, brez razloga sem s pogledom preveril, ali so vrata vanjo odprta. Niso bila. Konec tistega leta sem kot

predsednik Republike Slovenije prestopil njihov prag. Kot bi šlo za fantastičen dramaturški zaplet in razplet. Če v politiki obstajata pekel in nebesa, sem doživel oboje. Leto 2012 sem začel kot poraženec v bolnišnici, sklenil pa kot zmagovalec v predsedniški palači. Kaj je botrovalo temu, kako in zakaj se je to sploh lahko zgodilo?

Bili so veliko več kot zdravniki. S svojo človeško toplino so v moji duši pomirili demone in zbudili angele. Ko sem zapuščal UKC, sem stopil v novo življenje. Na fotografiji so (od leve proti desni): višja medicinska sestra Tanja Miklavčič, dipl. ekon., glavna sestra Klinike za ORL in CFK UKC Ljubljana, prof. dr. Marjeta Terčelj Zorman, pulmologinja, prof. dr. Miha Žargi, predstojnik Klinike za ORL in CFK UKC Ljubljana, jaz, prof. dr. Brigita Drnovšek Olup, strokovna direktorica UKC Ljubljana, prof. dr. Saba Battelino, moja kirurginja ORL, in diplomirana medicinska sestra Mojca Stele, glavna sestra oddelka B.

1. Ljubezen, ne sovraštvo

Britanska romantična komedija *Pravzaprav ljubezen* je polna zabavnih in duhovitih prizorov. Toda režiser Richard Curtis na začetku z vso resnostjo dokumentarnega filma postrže z osupljivo ugotovitvijo: preden sta letali 11. septembra zadeli Svetovni trgovinski center v New Yorku, nobena žrtev ni pošljala sporočil sovraštva, pač pa le ljubezni.

Od mladih nog sem želel verjeti, da dobro preмага zlo. Pri tem so mi močno pomagale ravno pravljice. Toda med odraščanjem sem se soočal z različnimi pojavi zla in sovraštva, da sem se naposled začel spraševati, ali nam je usojeno oboje, ljubezen in sovraštvo, in ali lahko vplivamo na to, kaj zmagaja.

Na začetku politične kariere sem v sproščenih intervjujih večkrat opisoval, kako se v meni soočajo angeli in demoni. Hotel sem reči, da se nihče ne rodi slab ali dober, pošten ali nepošten, empatičen ali ne, temveč da z razvojem svoje osebnosti do neke mere vpliva na to, kaj od omenjenega bo spodbujal in na kaj se bo osredotočal.

Potem pa sem naletel na čudovito legendo.

Nekoč, pred davnimi časi, je ostareli Indijanec pripovedoval svojemu vnuku: »V notranjosti vsakega človeka se odvija boj med dvema volkovoma. Prvi volk vedno predstavlja zlo: jezo, zavist, bes, laž, sebičnost in nasilje; drugi volk pa dobro: mir, ljubezen, nesebičnost, resnico, sočutje, srčnost, vedrino in upanje.«

Po premisleku ga je vnuk vprašal: »Kateri volk na koncu zmagaja?«

Ostareli Indijanec mu je odgovoril: »Vedno zmagata tisti, ki ga hraniš!«

Oddahnil sem si. Mogoče vse skupaj ni znanstveno dokazano, vendarle pa gre za staro človeško modrost. Od tedaj dalje sem v intervjujih in govorih večinoma opuščal svojo avtentično misel o angelih in demonih ter navajal omenjeno legendo.

Pripoved indijanskega modreca se mi je zdela navdihujoča zlasti v tistih političnih govorih, kjer sem poskušal pojasniti našo kolektivno odgovornost pri izbiri, kakšno skupnost želimo graditi. Toda najprej in predvsem se moramo zavedati pomena lastne odgovornosti pri odločitvi, kakšna osebnost želimo postati.

Brez strahu, ne gre za kakšno moralistično pridigo. Gre zgolj in samo za upoštevanje spoznanja, da nas zlo in sovraštvo zelo omejujeta v stremljenjih po uspehu v osebnem in javnem življenju. Kdor sovraži, bistveno zmanjša možnost lastnega uspeha. Celo s surovega makiavelističnega izhodišča je ljubezen koristna, sovraštvo pa škodljivo. Življenje je prehitro, da bi imeli sovražnike, je enkrat dejal slavni motociklistični prvak Dani Pedrosa.

Nelson Mandela pa je nekoč (in za vedno) navdihujoče vzkliknil: »Nihče se ne rodi v sovraštvu do druge osebe zaradi barve njene kože ali ozadja, iz katerega izhaja, ali njene vere. Ljudje se morajo sovraštva šele priučiti, in če se lahko naučijo sovražiti, se lahko naučijo tudi ljubiti, saj je ljubezen za človeško srce naravnejša kot njeno nasprotje.«¹ Mandela je prepričeval ljudi, kako odpuščanje osvobaja, sovraštvo pa zastruplja. Ko so ga ob neki priložnosti vprašali, ali se po strašnih krivicah, ki jih je bil deležen, ne želi maščevati, je pošteno, a premišljeno odgovoril, da seveda se, vendar pa si želi še nekaj veliko večjega od tega.

Sovraštvo je v politiki in tudi sicer nadvse močno, zelo reaktivno gorivo. Med kariero sem večkrat zaskrbljeno opazoval, kako se občinstvo velikokrat bolj vzneseno, glasneje in strastneje odzove na govornikove strupene besede o političnih tekmečih kot na hvalo lastnih stališč. Vendar imamo kup dokazov, da

1 | Nelson Mandela, *Dolga pot do svobode*, prevedla Jedrt Maležič

na koncu vseh koncev sovraštvo ni vzdržno. Z njim lahko zmagate v kakšni bitki, toda skoraj zanesljivo izgubite vsako vojno. Celó don Corleone v znamenitem *Botru* svetuje, da nikoli ne smeš sovražiti nasprotnika, saj sovraštvo zamegli razsodnost.

Strpnost in odpuščanje sta izraza moči, nestrpnost in sovražnost pa znaka šibkosti. Velikokrat so mi očitali, da si dovolim prejeti še drugo kľofuto. To ni nikoli prijetno, poleg vsega pa je pogosto še napačno razumljeno. Toda na dolgi rok se ta trmasta dosledna drža dobro obnese v napornem odnosu s tistimi, ki okrog sebe sejejo nestrpnost in za vsako ceno iščejo konflikt. Če hočemo biti boljši od njih, spreglejmo vrženo rokavico in jih naposled premagajmo na svoj način.

Dolgoročno bomo lažje, bolje, vzdržneje in uspešneje živelí in delali, če bomo vse to počeli v skladu z naravo svoje osebnosti. Rad pa bi znova poudaril, da nam ta ni usojena, temveč si jo pomembno privzgojimo sami. Obrestovalo se nam bo, če se bomo vzgójili v strpno in ljubeznivo osebnost, ter se nam maščevalo, če nas bosta poganjala sovraštvo in revanšizem.

Nove komunikacijske tehnologije naj bi bile bolj naklonjene nestrpni, sovražni in izključujoči govorici. To ni res. Na različnih platformah imam več sto tisoč sledilcev, pa v vseh zadnjih desetih letih nikoli v nobeni objavi nisem uporabljal takega strahopetnega jezika. Prijetno me preseneča, da imam celo na X-u (nekdanjem Twitterju), ki naj bi bil hvaležen medij za politično nekorektnost, skoraj sto tisoč sledilcev. Torej ne drži, da smo opazni le, če smo ostri, nevljudni in celo sovražni. Zadostuje, da smo zanimivi.

Z družbenimi omrežji je posameznik dobil necenzurirano možnost javnega nastopanja. Ker so osrednji mediji večinoma pristranski, njihov jezik pa pogosto pretirano politično korekten, ima posameznik z družbenimi omrežji fantastično priložnost biti vsebinsko in jezikovno drugačen. Dejansko je bil vsaj v začetku te nove dobe opaznejši, če je bil v vseh ozirih nekorekten. Od tod očitek, s katerim mediji radi pretiravajo – da so torej družbena omrežja že po naravi prostor sovražnega govora. Kot sem skušal ponazoriti, je s pomočjo

teh čudovitih novih iznajdb mogoče širiti tudi jezik strpnosti, spoštovanja in ljubezni. Skoraj prepričan sem, da se bo na daljši rok razmerje obeh pristopov uravnovesilo. Je pa to seveda odvisno od nas vseh.

Zaradi vsega navedenega sovražnosti torej ne podcenjujmo, nasprotno, zavedajmo se njene nevarne privlačnosti in moči. Dobro razmislimo, v kakšno osebnost se želimo razviti in kakšna bo naša javna podoba glede izbire med sovraštvom, jezo, zavistjo, besom, lažjo, sebičnostjo in nasiljem na eni strani ter ljubeznijo, nesebičnostjo, resnico, sočutjem, srčnostjo, vedrino, mirom in upanjem na drugi strani. Seveda pri tem ni nobenih zagotovil za pravico in uspeh. Vendar verjamem, da pri izbiri hranjenja dobrega volka dobimo vsaj notranji mir in zadoščenje.

V političnih govorih sem redko uporabljal citate. Toda daleč največkrat sem si izposodil navdihujočo misel Antigone: »Ne da sovražim – da ljubim, sem na svetu.«² Tako kot pri ostarelem Indijancu tudi pri Antigoni ugotovimo, da nas tradicionalne ljudske modrosti navdihujejo z dobrim, ne zlim.

Zanimanje za politiko je v meni vzbudila politična zgodovina. Posebej me je zanimala narava osebnosti, ki so odločilno vplivale na potek zgodovine. Skušal sem razumeti kompleksnost okoliščin, ki so jim dale izjemno moč, in kompleksnost moči, ki je vplivala na okoliščine.

Vse, kar sem videl ali prebral, me je utrdilo v prepričanju, da je iskreno stremljenje k dobremu v nas in skupnosti pozitivno in pravilno, vdajanje skušnjavi po zlem pa slabo in napačno. Preden se podamo na politično, poslovno ali drugo primerljivo karierno pot, je smiselno razmisliti o teh stvarih in sprejeti nekaj zaključkov. Življenjske izkušnje bodo ta izhodišča dopolnjevale in mestoma predružačile, vendar je izjemno pomembno, da se na dolgo pot odpravimo z dobro delujočim vrednostnim kompasom v srcu in glavi.

10. decembra 2013 je bila na stadionu v Johannesburgu, napolnjenem z 80.000 ljudmi in vso svetovno politično elito, nepozabna žalna slovesnost v spomin legendarnemu južnoafriškemu borcu za odpravo apartheida in bivšemu predsedniku Južne Afrike Nelsonu Mandeli. Po koncu sem, ob negodovanju varnostnih služb, improvizirano obiskal njegovo hišo, pred katero je potekalo zborovanje večtisočglave množice mladih privržencev Afriškega narodnega kongresa. Čeprav nisem bil predviden med gosti in govorniki, so me povabili na oder. Ko sem ob koncu govora večkrat iskreno in doživeto vzkliknil: »Long live Madiba, long live Madiba!«, me je prevzelo navdušenje mladih ljudi.

2. Zmagovalci in prvaki

Vsi smo že kdaj zmagali pa tudi izgubili. Poznamo občutek veselja ob zmagi in grenkobe ob porazu. Uspehi in neuspehi, vzponi in padci so sestavni del zasebnega in poklicnega življenja. V tem smislu smo skoraj vsi zmagovalci. Še posebej dragocene pa so zmage, ki pridejo po seriji porazov. Mnogi vmes obupamo. Na vrh pa se vrnejo samo prvaki.

Razliko med zmago in porazom, pa tudi med zmagovalcem in prvakom, predstavlja zmagovalna miselnost. Seveda imajo prvaki tudi številne druge odlike, vendar jih še zlasti odlikuje prav zmagovalna miselnost. Bistvo te je sposobnost dojemanja in prenašanja tako zmag kakor porazov kot sestavnih, neizogibnih obdobj na karierni poti, iz katerih enakovredno črpamo moč in spoznanja za napredovanje. Bill Gates, ustanovitelj Microsofta, je razložil, da je bil vedno »trdovraten pri iskanju naših napak. Znani smo po tem, da se ne oziramo na dosežene uspehe. Precej brutalni pa znamo biti glede vlog, ki jih nismo odigrali najbolj.«³

Razlika med zmagovalcem in prvakom je običajno najopaznejša na športnem področju. Sleherno zmago svojih idolov proslavimo, toda resnično občudujemo le tiste, ki so po seriji zmag doživeli hude poraze, potem pa so se zmoгли zmagovito vrniti v sam športni vrh.

Slovenija je skupaj s celotnim športnim svetom občudovala izjemen športni in človeški podvig Petre Majdič na zimskih olimpijskih igrah leta 2010 v Vancouvru. 27. februarja je na tekmi v smučarskem teku kljub dramatičnemu padcu

3 | Lisa Rogak, *Neučakani optimist*, prevedel Peter Berden

v trimetrsko jamo osvojila bronasto medaljo v klasičnem sprintu posamično. Le nekaj minut pred kvalifikacijami si je namreč pri padcu zlomila pet reber, pri čemer ji je eno predrla pljuča. Zlomila je tudi smučki in palici. Ves tek je kričala od bolečin. S pomočjo protibolečinskih tablet se je nato udeležila četrtfinala, polfinala in naposled v finalu prehitela švedsko tekačico Anno Olsson. Po zaključku vsake tekme je v cilju obležala zaradi bolečin. Na podelitev medalj so jo pripeljali z reševalnim vozilom in s pomočjo spremljevalnega osebja ter z drenažno cevko v prsnem košu je stopila na oder za zmagovalce. Komentator *Wall Street Journala* je zapisal, da so na novinarski konferenci »novinarji ignorirali dobitnike zlatih in srebrnih kolajn in vprašanja namenjali le Petri Majdič, ki je trzala od bolečin«.

Slovenska in svetovna javnost sta bili osupli, Petrina športna zgodba pa ostaja vse do danes ena najimenitnejših in najbolj navdihujočih. V tem občudovanju se skriva iskanje navdiha za naša lastna ravnanja v zasebnem in poklicnem življenju. Vsakdo med nami torej izkusi veliko vzponov in padcev, a zares veliko zadoščenje prinese šele vnovična vrnitev na vrh po seriji težav, porazov in kriz.

Tvegam oceno, da je zmagovalna miselnost stvar osebne in kolektivne vzgoje in da si jo je mogoče bolj ali manj privzgojiti. Na ravni družbe kot celote ne ogroža solidarnosti, ki je pomembna za sodobni svet, na osebni in družbeni ravni pa jo je mogoče spodbujati, ne da bi to ogrožalo posameznike ali družbene skupine, ki v tekmah izgubljajo. Vsebuje namreč dragocen element, ki navdihuje k zmagam na račun lastne moči, ne na račun šibkosti tekmeča.

Morda se bo to komu zdelo neprepričljivo ugibanje ali populistično razmišljanje, vendar bo vsak izmed nas znal hitro in pošteno presoditi, ali se v tekmi bolj zanaša na svojo moč ali na tekmečevo šibkost. Seveda zmage združujejo oba elementa. To vedo zmagovalci. Ponovna vrnitev na vrh pa je

praviloma odvisna od krepitve lastnih moči in zanašanja nanje. To pa vedo prvaki.

Mislim, da so za večino najvznemirljivejše in najbolj navdihujoče tiste življenjske, politične ali poslovne zgodbe, ki opisujejo vnovičen vzpon zmagovalca, potem ko je padel v pekel. Obstajajo povsod okoli nas in nam nudijo čudovito vzpodbudo za lastna ravnanja. Ko proučujemo takšne zgodbe pravzaprav mnogokrat z začudenjem ugotovimo, da pri karierah ne gre samo za to, da znamo primerno ukrepati, ko smo poraženi, temveč tudi tedaj, ko zmagujemo. Na prvi pogled se zdi, da znajo prvaki preboleti poraz in se z različnimi ukrepi pripraviti do novih zmag. To je seveda res. Toda skrivnost zmagovalne miselnosti se najverjetneje skriva v sposobnosti vrednotenja in občutenja zmage. Prvaki ji znajo dodeliti potrebno mesto, jo spoštovati in ceniti, vendar je ne preceniti ali mistificirati.

Prvaki znajo, čeprav tega ne bodo javno razglašali, objektivno ugotoviti, koliko je k njihovi zmagi pripomogla njihova lastna moč in koliko tekmečeva šibkost. Bolj ko je odločujoča njihova moč, bolj lahko v svoji zmagi prepoznajo vzdržnost in trajnost. Bolj ko je odločujoča tekmečeva šibkost, manj se lahko zanesejo na to, da se jim zмага obeta tudi v naslednji tekmi.

Tako se znova vrnemo k ugotovitvi, da je uspešneje in koristneje, če svojo življenjsko pot ali kariero gradimo na krepitvi lastnih kvalitete in se čim manj zanašamo na šibkost ali napake tekmecev. Zato prvake upravičeno častimo, tudi ko izgubljajo. Vsi vemo, da se bodo vrnila še boljši. Nič ni bolj navdihujočega in bolj vrednega občudovanja.

Ta spoznanja so še posebej dragocena na začetku naših življenjskih ali kariernih poti. Za uspeh se moramo kvalificirati, zavestno moramo krepiti svoje konkurenčne prednosti in razumeti, a ne precenjevati, morebitne šibkosti tekmecev. Pri zmagah, zlasti manj pomembnih, ne smemo pretiravati s

samozadovoljstvom, poraze pa moramo razumeti kot nena-
domestljiv trenutek samoizpraševanja. Zmage nas ne smejo
zmesti in zavesti v samoobčudovanje, porazi pa nikakor ne
v samopomilovanje. Tako bomo počasi, a zanesljivo postaja-
li osebno zrelejši in sposobnejši, ne samo za povprečne
vsakdanje zmage, temveč tudi za velike podvige.

Mnogo karier nasede na čerih zmag, ne porazov. Na prvi
pogled se sicer zdi, da se vse konča s porazom, a če pozor-
no pogledamo, uvidimo, da je bil ta le posledica težav, ne pa
tudi njihov vzrok. Težave se najpogosteje začenjajo z nesoraz-
mernim dojemanjem zmage. V politiki in poslu zmagujemo
tudi zato, da povečujemo politično ali poslovno moč in vpliv.
Zmage niso same sebi namen, temveč nam omogočajo, da s
povečano močjo in vplivom lažje in bolje izpolnujemo svoje
poslanstvo. Pri zmagovanju je zelo pomembno, da ohranja-
mo ponižnost. Tako kot moramo pri porazu ohraniti dostoj-
anstvo in ne sejati svete jeze na vse okoli sebe, moramo tudi
pri sleherni zmagi ohraniti občutek za krhkost spleta naših
strategij, naključij in kančka sreče, ki so jo omogočili.

Čeprav se zdi, da se je po porazu težko pobrati, je pravza-
prav še težje ohraniti ponižnost po zmagi. Notranjo potrebo
po tem pridobimo sčasoma, saj gre za proces zorenja – po-
litičnega in osebnojnega. Ni pa to samoumevno. Zato mo-
ramo vse od začetka kariere razumeti potrebo po razvijanju
tega notranjega občutka, ki je tako zelo pomemben za uspeš-
no uveljavljanje našega poslanstva.

Zdi se mi, da sem osebno in politično dozorel šele po
hudi politični in osebnojni krizi med vodenjem vlade. Na
ta izjemno zahteven položaj sem prišel premalo pripravljen
in premalo zrel. In ne mislim samo na pridobljeno znanje in
izkušnje; teh bi utegnilo biti nemara celo dovolj. Tisto, če-
sar nisem dovolj dobro razumel, je bil pomen moje osebne
in politične suverenosti ali samostojnosti pri opravljanju po-
membnih političnih vlog.

Ker sem se na ta položaj zavihtel zlasti zaradi presoje, da je politično in moralno prav, da držim besedo in pripeljem stranko na sam vrh slovenske politike, ne pa toliko zaradi svoje iskrene želje in strasti, že v izhodišču ni moglo iti tako, kot bi si človek želel. Toda še odločilnejši je bil moj premalo suvereni status. V politiki ne gre samo za to, da z integriteto ohranjaš in krepiš svojo moralno moč, temveč tudi za to, da se za dosego zmag ne zadolžuješ v političnem smislu, saj to hromi samostojnost pri nadaljnjem opravljanju dolžnosti.

Ko sem kmalu na začetku mandata poskušal uveljaviti nekaj obljubljenih načel (recimo tisto o kadrovski kontinuiteti ljudi, ki svoje delo kakovostno opravljajo ne glede na osebne politične preference), sem trčil ob drugačna pričakovanja tistih, ki so me v kampanji podpirali. Tedaj sem se premalo zavedal, da me mnogi pravzaprav podpirajo samo zato, da ne bi zmagal tekmeč, ne pa zaradi mojih obljub in načel. Ker sem bil premalo politično samozavesten, a trmast v želji, da vendarle dosežem obljubljene spremembe, so me težave spremljale vse od začetka do konca. Ko se je vse skupaj zaključilo, nikogar nisem obtoževal zanje. V zaključnem govoru pred parlamentom sem dejal, da se poslavljam brez občutkov grenkobe. Na neki način sem bil poražen, vendar sem to med hospitalizacijo in po njej začel bolj podrobno analizirati in doumevati nauke. Iz poraza sem se učil za zmago.

Zato je bilo pri kandidaturi za predsednika republike popolnoma drugače. Zanj sem se odločil po močnem notranjem glasu. Čutil sem vznesenost, voljo in strast, bil sem veliko zrelejši, predvsem pa sem vse skupaj zastavil tako, da sem imel krmilo vedno v svojih rokah. Seveda sem bil vesel sleherne podpore, vendar sem kandidaturo načrtoval tako, da nisem bil zaradi tega nikomur ničesar dolžan.

To mi je po zmagi na volitvah omogočilo tisto samostojnost, brez katere ne bi mogel izpolniti obljub, da bom predsednik vseh, da se bom posebej posvetil spravi in okreпил vlogo

Slovenije v odnosu s sosednjimi državami, v regiji in mednarodni skupnosti. Kritike, nagajanja, zasmehovanja in podobno mi niso mogli do živega. Pri tem mi je posebej pomagalo razumevanje ponižnosti, zaradi česar mi je uspelo ohraniti živ in živahen neposreden stik z ljudmi. Njim in njihovim pričakovanjem sem se lahko suvereno posvetil po svoji volji in presoji. Želel sem biti njihov predsednik.

21. novembra 2008, ko je prisegla deveta slovenska vlada, sem zjutraj izvedel nove slabe novice o hitrem poslabševanju finančne in gospodarske slike v ZDA. Začeli so se majati tudi evropski kapitalski trgi. Iz gospodarske zbornice sem dobil informacije o skrb vzbujajočem upadu nemških naročil za slovenski avtomobilski grozd. Nihče na svetu ni bil pripravljen na to, govorilo se je celo o morebitnem zlomu svetovne ekonomije. Čakali so nas težki časi. Bili smo, kot je dramatične globalne razmere tedaj ocenila francoska finančna ministrica Christine Lagarde, »pred cunamijem«, mi pa smo se spraševali, »kakšne kopalke bomo oblekli«. Da bi bilo za našo vlado vse še slabše, je začetek mandata skoraj do dne natančno sovpadal z začetkom krize. Zato mi je bilo jasno, da bodo ljudje krivdo za skoraj vse gorje pripisali meni in moji vladi. Toda tistega dne, 21. novembra, sem sklenil, da se ne bom nič izgovarjal in da ne bom na nikogar prelagal odgovornosti. Vedel sem, da bo hudo. Bilo je še huje.

3. Pogum in vztrajnost

Bilo je sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja. To je bil še vedno zelo zimski čas starega jugoslovanskega režima. Skupina študentov je v eni od predavalnic ljubljanske univerze mrzlično čakala na prihod političnega oporečnika. Kar je ta potem v ognjevitem govoru najavil kot nujne družbene spremembe, je preseglo vsa naša pričakovanja. Nekdo je v osuplosti vzkliknil: »Toda vse to, o čemer ste govorili, ne sodi v kontekst.« Disident je brez oklevanja odgovoril: »Če je tako, bomo pač spremenili kontekst.« Mož, ki je takrat najavil slovensko politično pomlad, je bil dr. France Bučar.

Vse drugo je zgodovina. Prve demokratične volitve in ustanovitev lastne države. Dr. France Bučar je bil eden od njenih ustanovnih očetov. To je bila velika zgodba slovenskega naroda. In dr. Bučar je hotel videti in graditi veliko zgodbo. Zgodbo o svobodnejši in boljši družbi. Zgodbo o Slovencih kot suverenem narodu, ki bo gospodar lastne usode. Zgodbo o povezani Evropi svobodnih narodov. Zamisel je bila velika in izjemno pogumna in z neverjetno vztrajnostjo jo je pripeljal do uresničitve.

Kot predsednik republike sem deset let podeljeval državna odlikovanja. Ves čas me je zanimalo, kdo so tisti, ki se povzpnejo na Olimp, in zakaj. Človek najprej pomisli, da so najboljši zato, ker so talentirani. Seveda, vendar obstaja veliko talentiranih, ki se nikoli ne dvignejo iz povprečja. Potem pomisliš na znanje, na ogromno znanja. Zagotovo, vendar ga posedujejo tudi mnogi drugi, ki nikdar ne splezajo tako visoko. In tudi trdo delo je zgolj predpogoj za uspeh.

Sčasoma sem prišel do ugotovitve, da večino teh ime-
nitnih posebnosti odlikujeta pogum in vztrajnost. Seveda
niso edini, ki premorejo ti odliki. To je res, toda najboljši so
še posebej pogumni in še posebej vztrajni. In če to drži, gre za
nadvse zanimivo spoznanje. Pogum in vztrajnost namreč nista
podedovana, temveč sta privzgojena. To pomeni, da dose-
ganje najboljših rezultatov ni nekaj, kar bi bilo izven dosega.
Zato ne zamujajmo priložnosti, ko se lahko naučimo nečesa
novega, in prenehajmo živeti v utvari, da nam bo uspelo, ne
da bi se morali izjemno potruditi in se odreči stvarjem, ki za
uspeh niso nujne.

Zdaj pa k pogumu in vztrajnosti. Za večino zelo uspešnih
ljudi, ki sem jih osebno srečal oziroma jih tako ali drugače
poznam, velja, da sta se pri njih pogum in vztrajnost dopol-
njevala in nadgrajevala. Pri pogumu gre večinoma za to, da se
človek odloči poizkusiti nekaj novega in je za to pripravljen
tvegati skoraj vse. Pri vztrajnosti pa gre za to, da se ne ustraši-
mo neuspehov, padcev ali kriz, ki jih doživljamo na tveganih
potih, če smo v sebi trdno prepričani, da imamo prav.

Zelo malo je izjemnih dosežkov, če hodimo po uhojenih
potih, znanih vsem in vsakomur. Morda bo komu uspelo, če
bo šel po tej poti dlje od drugih, toda v tem primeru že govo-
rimo o vztrajnosti. A zavedati se moramo, da ne hrepenimo
vsi po izjemnih dosežkih, nimamo vsi ambicij, da bi v življen-
ju dosegli nekaj več. Kljub temu menim, da ščepec poguma in
vztrajnosti v življenju vsakega posameznika ne more škoditi.

Ne enega ne drugega torej ne podedujemo, temveč si to
privzgojimo, se mi pa zdi, da sta obe vrlini v veliki meri posledica
samozavesti. Osebnost, ki ima visoko mero pozitivne samopodobe
in je samozavestna, bo praviloma prej sprejemala pogumne
odločitve in sledila svojim sanjam, čeprav ji bodo pri tem metali
polena pod noge in bo morala prebroditi veliko kriz in neuspehov.
Samozavest pa pridobimo z zaupanjem vase in v to, kar počnemo.
Ne zgodi se čez noč in samo zaradi

enega ali drugega razloga. Vse skupaj tvori kompleksen splet okoliščin, ki jih do neke mere ustvarjamo tudi sami s svojim ravnanjem.

Ko so me na številnih pogovorih učenci in dijaki spraševali po tem ali onem življenjskem nasvetu, nisem nikoli pozabil omeniti osebnih odgovornosti za osebnostni razvoj. Kot rečeno, gre pri tem za odkrivanje, iskanje in razvoj lastnih talentov, za razširitev znanj in osredotočanje na tisto, kar nas posebej zanima ali pritegne. Gre tudi za razumevanje, da nič ne pride samo od sebe ali nepričakovano in da se je treba boriti in truditi. Še prav posebej pa sem poudarjal razvijanje občutka za zdravo samozavest, ne za arogantnost ali samovšečnost. Seveda nisem pozabil omeniti poguma in vztrajnosti.

Čeprav sta pogum in vztrajnost pomembna na vseh področjih, ju morda najhitreje pripišemo športnikom. 20. septembra 2020 se je na Elizejskih poljanah v Parizu tradicionalno zaključila 107. kolesarska dirka po Franciji. Vse je bilo pripravljeno za veliko slavlje slovenskega šampiona Primoža Rogliča, ki je suvereno vodil enajst dni in bil po 3326 kilometrih trdno v sedlu vodilnega. Slovensko slavlje je zaokrožal Tadej Pogačar, ki je dva dni pred zaključkom dirke za svojim slavnim rojakom zaostajal 57 sekund.

Dan pred zaključkom dirke je bil v programu 36,2 kilometra dolg gorski kronometer, ki se je zaključil na slikoviti ploščadi lepih deklet, Planche des Belles Filles. Na vzponu, dolgem 5,9 kilometra in s povprečnim 8,5-odstotnim naklonom, je Tadej Pogačar spisal zgodovino, saj je Rogliču vzel kar minuto in 19 sekund. Tridesetletni Kisovčan Primož Roglič je tik pred zaključkom Toura vodil za 57 sekund, po kronometru pa je zaostal za minuto in 56 sekund. Roglič je v trenutku osuplosti celotnega kolesarskega sveta utrujeno, a gosposko izjavil: »Zagotovo sem razočaran nad rezultatom in nad sabo. Dal sem 110 odstotkov, vse, kar sem lahko, ampak Tadej je bil močnejši in je zaslužen osvojil zmago.« Dirka po Franciji je

kljub slavni tradiciji videla zelo zelo malo takih norih preobratov. Ni si mogoče misliti, kaj se je tiste dni pletlo po glavi Primožu Rogliču. Ne bi bil prvi, ki bi po taki drami vrgel puško v koruzo.

Skoraj tri leta kasneje je na dirki po Italiji, slovitem Giru, predzadnji dan pred zaključkom tritedenske dirke Primož Roglič za vodilnim Britancem Geraintom Thomasom zaostajal 26 sekund. 27. maja je bil na sporedu 18,6 kilometra dolg gorski kronometer na Svete Višarje. Po približno enajstih ravnih kilometrih je bil za konec na vrsti izjemno zahteven vzpon s povprečnim 15,3-odstotnim naklonom. Celo na videz lažji zaključni del kronometra je postregel z odseki, ki so imeli 22-odstotni naklon.

V Trbiž in okolico se je zgrnilo na tisoče slovenskih navijačev s slovenskimi zastavami. Prednost se ni zdela neulovljiva. Športna in širša javnost se je še dobro spominjala kronometra na Tournu 2020. Morda je prav zato tistega sončnega pomladnega dne v Trbižu in na Svetih Višarjah vladala neka čudna slovenska norost. Vse skupaj je zaradi sijajne Rogličeve vožnje postajalo neznosno, zdelo se je, da je zmagav prav zares dosegljiva. Toda potem se je slovenskemu šampionu približno dva kilometra pred ciljem snela veriga. Razumete? Snela se mu je veriga. Klanec na tistem delu je bil tako strm, da bi kdo lahko imel vrtoglavico. Kolesar je izgubil približno deset sekund, vendar se je kljubovalno znova postavil na kolo in gnal naprej. Ko je prišel v cilj, je imel pred Britancem kljub težavam štirideset sekund prednosti, v Rim se je odpravil s štirinajstimi sekundami prednosti v skupni razvrstitvi. Izjavil je: »V bistvu sem šel na energijo ljudi. Sploh ne vem, kako težko je bilo, enostavno sem letel. Lahko rečem, da je bila to dirka mojega življenja. Ko sem se zbudil, sem premišljeval, da je popolnoma vseeno, ali zmagam ali izgubim, to je le ena številka. Pomembno je, da dam vse od sebe, da pokažem borbo in zaupanje. Vse sem dal na cesto in bilo je dovolj.« Po grozni

izkušnji na Touru 2020 je doživel čudovito zadoščenje na Giru 2023. Primož Roglič je zmagal in utrdil podobo velikega šampiona, ki nikoli ne obupa in se nikoli ne preda. Običajno rečemo, da tak človek verjame vase.

V politiki in poslu imata pogum in vztrajnost poseben prostor. Dnevno se srečujemo s številnimi tveganji, toda za res pomembna križišča, ki odločajo o povprečnosti oziroma izjemnosti, terjajo naš pogum in vztrajnost ali pa nas krožišče zapelje nazaj v mlačno povprečnost. Toda od kod izvirata in kje se napajata? Omogoča ju zlasti samozavest, smo dejali, ta pa je v veliki meri rezultat močnih notranjih prepričanj o svojem prav. Če ima to prepričanje izdelano tudi nekakšno alternativo obstoječemu, potem je lahko najpomembnejši vzgon poguma in vztrajnosti.

Ko govorimo o pogumnih in vztrajnih ljudeh, ne pravimo, da nimajo skrbi, včasih celo strahov. Absolutno jih imajo. Toda v odločilnih trenutkih volja preмага malodušje, prepričanost vase pa dvom. To se ne zgodi vedno in ni samoumevno, vendar se uspešni ljudje sčasoma naučijo obvladovati take situacije in jih premagovati v svojo korist. Morda se jim celo zgodi, da zapored doživijo več neuspehov in veliko dlje od pričakovanega brodijo po krizi. Vendar jim poleg poguma v tem primeru pomaga vztrajnost. Ne odnehajo.

Posebej moram podčrtati, da pri vztrajnosti ne govorim nujno o premočrtnosti. Zgodovina pozna polno državnikov in sijajnih podjetnikov, ki jih odlikuje prav premočrtnost – sposobnost in odločenost, da dosežejo svoj cilj po eni sami, vnaprej začrtani poti. Čeprav si zaslužijo vse spoštovanje, pa moramo v tem okviru priznati tudi pravico do slabe presoje in sposobnost spreminjanja strategij za dosego istega cilja. Govorimo o ovinkih levo in desno, vendar seveda vedno v smeri stremljenj. Dostikrat je tudi takšno taktično prilagajanje edinole stvar velikega poguma.

Pomemben sestavni del vztrajnosti je potrpežljivost. Čeprav se na prvi pogled zdi, da so vztrajni ljudje zlasti tisti, ki so premočrtni, tudi neučakani, praviloma ni tako. Potrpežljivi so, krotijo neučakanost. Tako zelo so osredotočeni na svoj cilj, da mu vse podredijo, potrpežljivo iskanje poti do njega in vztrajna hoja do konca pa predstavljata njegov nujni sestavni del.

V politiki je pogum dostikrat povezan s sprejemanjem odločitev, ki so pri ljudeh nepriljubljene. Toda sprejmeš jih v prepričanju, da koristijo splošnim interesom – tudi tistih ljudi, ki jim nasprotujejo. Če smo prepričani o neki politični ali poslovni ideji, naj nas od tega ne odvrnejo kritike ali celo huda nasprotovanja. Če gre za stvari, ki so po našem mnenju odločilne, potem nam skoraj ne preostane drugega, kot da tvegamo do konca in uspemo ali propademo.

Spomladi leta 1997 sem prevzel vodenje Združene liste socialnih demokratov, politične stranke, ki je bila v zatonu. Postajala je vse bolj obrobna politična sila. Tistega marca so ji ankete odredile komaj nekaj odstotkov in peto mesto na lestvici parlamentarnih strank. Tudi zato so nekateri komentatorji ob moji izvolitvi cinično pripomnili, da si je stranka na zadnjem kongresu za svoj konec izbrala mladega pogrebника.

Jaz pa sem imel drugačne načrte in sem jih tistega dne tudi predstavil delegatom. Zavzel sem se za temeljite spremembe, ki so se zdele za tedanjo stranko neverjetne. Najavil sem liberalnejši pogled na gospodarski razvoj, spremembo obrambne politike iz nevtralnosti v zavzemanje za članstvo v zvezi Nato in narodno spravo. Na koncu govora sem dejal, da se zavedam mogočih in nemogočih problemov, vendar sem napovedal, da bomo čez deset let osvojili oblast. Pretvarjal sem se, kot da nisem opazil muzanja in kislega nasmihanja v dvorani, češ da bomo v tem času prej priče koncu sveta kot našemu triumfu. Dobrih deset let kasneje, leta 2008, je stranka zmagala na volitvah. Prisegel sem kot predsednik vlade.